

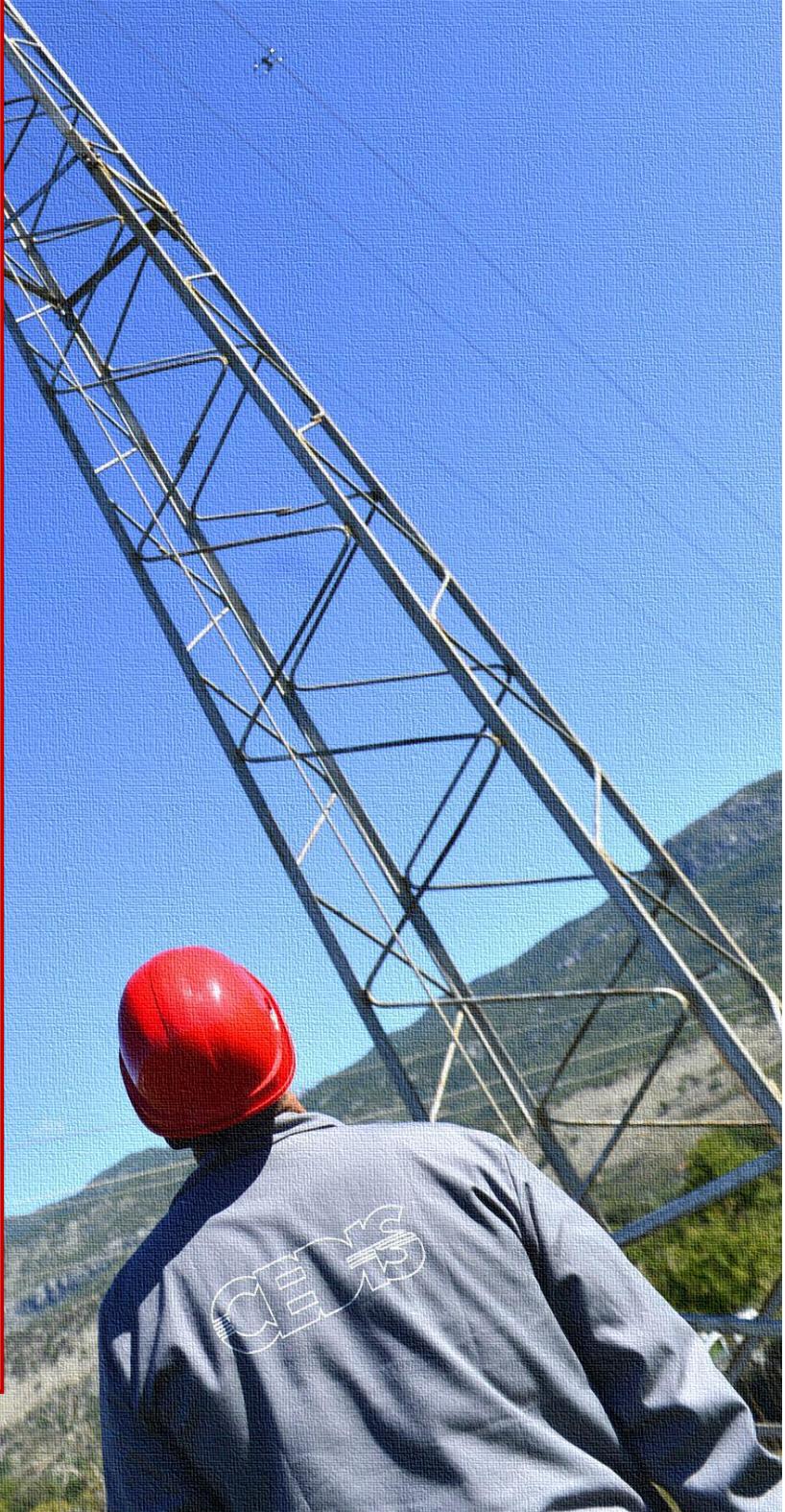
IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU 2022

Crnogorski
elektrodistributivni
sistem d.o.o.

Maj, 2023

Crnogorski elektrodistributivni sistem

SADRŽAJ

1. O NAMA	3
1.1 Opšte informacije o Društvu.....	3
1.2 Osnovna i pomoćne djelatnosti poslovanja.....	3
1.3 Djelatnosti koje Društvo nudi	3
1.4 Vlasništvo i struktura kapitala	4
1.5 Organizaciona struktura.....	4
1.6 Cilj Društva	5
1.7 Vizija.....	5
2. FINANSIJSKA ANALIZA.....	6
2.1 Nacrt Izvještaja nezavisnog revizora	7
2.2 Bilans Stanja	10
2.3 Bilans Uspjeha	11
2.4 Racio Pokazatelji.....	13
2.5 Operativni Pokazatelji.....	16
3. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE	19
3.1 Skupština Društva	20
3.2 Odbor direktora	20
3.3 Revizorski odbor.....	21
3.3 Interna revizija	21
3.3 Izvršni direktor	22
3.5 Menadžment	22
4. LJUDSKI RESURSI.....	25
5. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE	29
6. DRUŠTVENA ODGOVORNOST	34
7. INVESTICIJE	38
8. CILJEVI I PLANOVI	43
9. UPRAVLJANJE RIZICIMA.....	48

O NAMA

1. O NAMA

1.1 Opšte informacije o Društvu

OPŠTE INFORMACIJE	
Pravno lice	Crnogorski elektroistributivni sistem doo
Oblik pravnog lica	DOO
PIB	03099873
PDV	30/31-16162-1
Datum osnivanja	30/06/2016
Adresa sjedišta	Ivana Milutinovića br. 12
Grad	Podgorica
Šifra djelatnosti	3513
Naziv djelatnosti	Distribucija električne energije
Izvršni direktor	Vladimir Čađenović

1.2 Osnovna i pomoćne djelatnosti poslovanja

Osnovna djelatnost CEDIS-a je distribucija električne energije. Elektroenergetske djelatnosti Društva propisane su Zakonom o energetici, licencama u energetskom sektoru i Statutom CEDIS-a. Crnogorski elektroistributivni sistem D.O.O. je imalač Licence za distribuciju električne energije, upisane u Registar izdatih Licenci pod rednim brojem L-E-01.

1.3 Djelatnosti koje Društvo nudi

Ključne djelatnosti Društva su:

- ❖ Distribucija električne energije,
- ❖ Operator distributivne mreže,
- ❖ Izgradnja i održavanje elektroenergetskih objekata,
- ❖ Projektovanje i nadzor,
- ❖ Druge djelatnosti propisane Statutom CEDIS-a

Djelatnost distribucije električne energije je regulisana djelatnost i nadzor nad istom vrši Regulatorna Agencija za Energetiku i Regulisane Komunalne Djelatnosti („REGAGEN“) u skladu sa Zakonom o energetici i podzakonskim aktima.

Distributivni sistem je dio elektroenergetskog sistema koji služi za prenošenje električne energije od prenosne mreže ili elektrana priključenih na distributivnu mrežu, do krajnjih kupaca i čini ga sistem vodova i postrojenja naponskih nivoa 35 kV, 10 kV i 0,4 kV.

Realizacijom osnovne djelatnosti, CEDIS obezbjeđuje uredno i kvalitetno zadovoljenje potreba potrošača na svim naponskim nivoima, te sigurnu i stabilnu isporuku električne energije privredi i stanovništvu Crne Gore.

1.4 Vlasništvo i struktura kapitala

Crnogorski elektrodistributivni sistem d.o.o., Podgorica osnovan je 30.juna 2016.godine od strane Elektroprivrede Crne Gore A.D., Nikšić kada je izvršena i registracija Društva kod Centralnog registra privrednih subjekata, u Podgorici, pod registrovanim brojem 5-0766918/ 001.

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić je 100% vlasnik Društva.

Osnovni kapital Društva iznosi 288.712.903 EUR-a.

1.5 Organizaciona struktura

Organizacionu strukturu Društva čine:

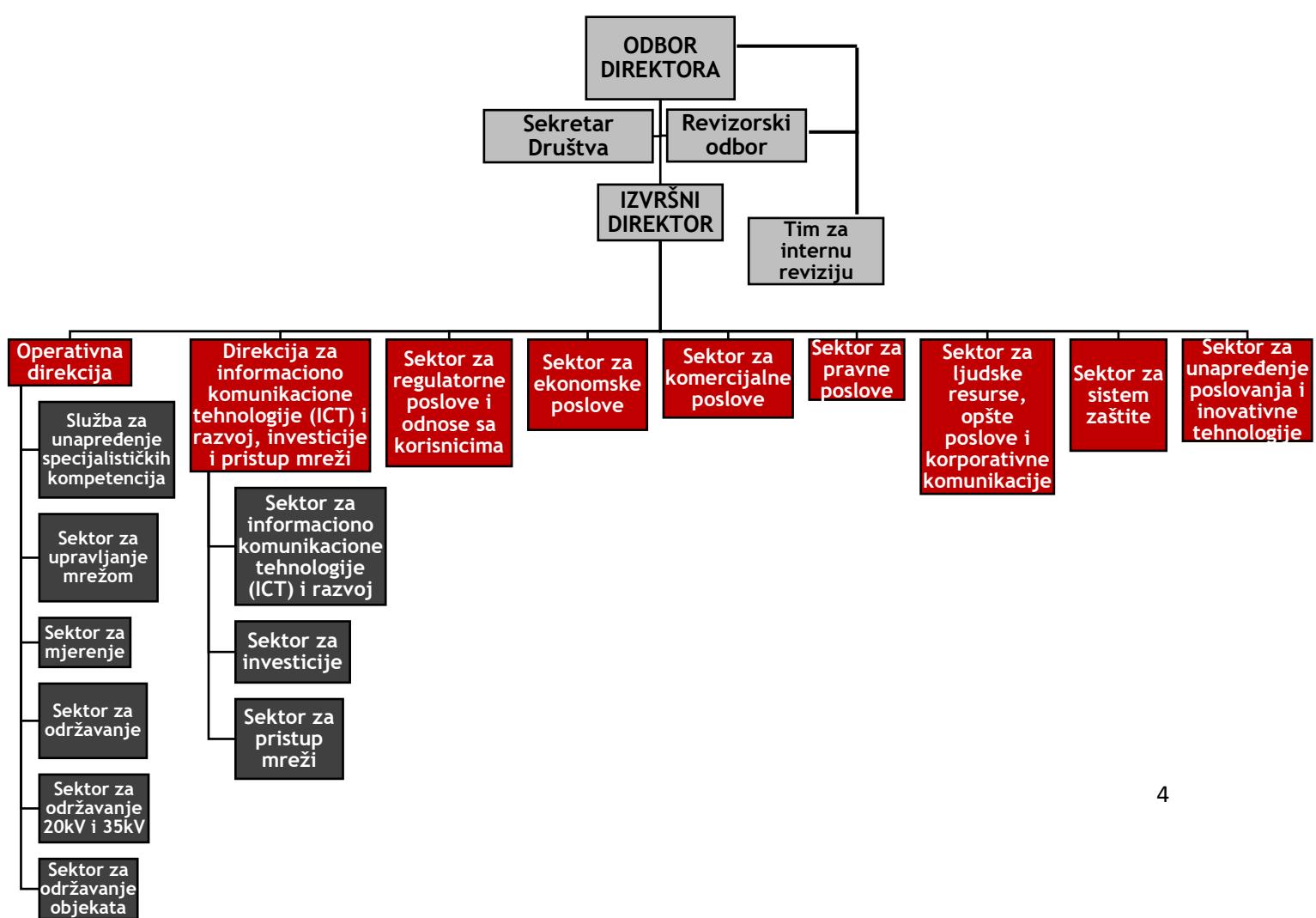
- ❖ Organi Društva;
- ❖ Organizacione cjeline.

Organi Društva su organi upravljanja i rukovođenja i izvršni organi.

Organe upravljanja i rukovođenja čine Skupština i Odbor Direktora. Odbor direktora je kolektivno tijelo od pet članova i njime rukovodi predsjednik.

Izvršni organi su Izvršni Direktor i Sekretar Društva.

Djelokrug rada Skuštine, Odbora direktora, Izvršnog direktora i Sekretara Društva utvrđeni su zakonom i Statutom Društva.

1.6 Cilj Društva

Cilj Društva je pouzdana i kvalitetna distribucija električne energije, sa stalnim ulaganjem u mrežu i objekte radi bolje pouzdanosti mreže i jednakih uslova isporuke i kvaliteta električne energije za sve korisnike distributivnog sistema.

1.7 Vizija

Vizija CEDIS-a je da bude siguran i pouzdan, a zatim i društveno odgovoran operator distributivnog sistema koji ostvaruje profit iz regulisane djelatnosti koju obavlja u skladu sa nacionalnim propisima usaglašenim sa regulativom Evropske unije.

FINANSIJSKA ANALIZA

2. FINANSIJSKA ANALIZA

2.1 Izvještaj nezavisnog revizora

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Osnivaču Crnogorski elektrodistributivni sistem d.o.o., Podgorica

Mišljenje sa rezervom

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Društva Crnogorski elektrodistributivni sistem d.o.o., Podgorica (u daljem tekstu "Društvo"), koji obuhvataju iskaz o finansijskoj poziciji (u daljem tekstu: bilans stanja) na dan 31. decembra 2022. godine i iskaz o ukupnom rezultatu (u daljem tekstu: bilans uspjeha), iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomene uz finansijske iskaze koje uključuju sumarni pregled značajnih računovodstvenih politika.

Po našem mišljenju, osim za efekte pitanja navedenih u odeljku *Osnove za mišljenje sa rezervom* našeg izvještaja, priloženi finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Društva na dan 31. decembra 2022. godine, kao i rezultate njegovog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori i računovodstvenim politikama objelodanjenim u Napomeni 3. uz finansijske iskaze.

Osnove za mišljenje sa rezervom

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 18. uz finansijske iskaze, na dan 31. decembra 2022. godine, nekretnine, postrojenja i oprema iskazani po neto sadašnjoj vrijednosti od EUR 338,776,385 (31. decembar 2021. godine: EUR 342,334,500) uključuju sredstva ukupne neto sadašnje vrijednosti od EUR 5,999,494 (31. decembar 2021. godine: EUR 6,064,497) bez odgovarajuće dokumentacije o vlasništvu. Shodno tome, nismo bili u mogućnosti da utvrdimo da li bi odredene korekcije bile neophodne u vezi sa stanjem navedenih sredstava na dan 31. decembra 2022. godine i na dan 31. decembra 2021. godine, kao i povezanih pozicija u iskazu o ukupnom rezultatu, iskazu o promjenama na kapitalu i iskazu o tokovima gotovine za godinu završenu na taj dan.

Nismo prisustvovali popisu zaliha iskazanih u iznosu od EUR 14,204,598 na dan 31. decembra 2022. godine, s obzirom na to da je popis bio izvršen prije našeg imenovanja za revizora Društva. Zbog prirode računovodstvenih evidencija, nismo bili u mogućnosti da se drugim revizorskim postupcima uvjerimo u količine zaliha iskazane na dan bilansa stanja.

Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji ("Službeni list Crne Gore", br. 001/17) i Međunarodnim standardima revizije (MSR). Naše odgovornosti u skladu sa tim standardima detaljnije su opisane u odeljku našeg izvještaja *Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih iskaza*. Mi smo nezavisni u odnosu na Društvo u skladu sa *Etičkim kodeksom za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne etičke standarde za računovođe ("IESBA Kodeks")* i etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih iskaza u Crnoj Gori, i ispunili smo naše druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtjevima i IESBA Kodeksom. Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da nam pruže osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na Napomenu 35. u kojoj je objelodanjena činjenica da Društvo na dan 31. decembra 2022. godine nema usaglašeno stanje potraživanja i obaveza sa matičnim pravnim licem Elektroprivredom Crne Gore a.d. Nikšić za iznos od EUR 11,385,644. Naše mišljenje ne sadrži rezervu u vezi sa navednim pitanjem.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Osnivaču Crnogorski elektroistributivni sistem d.o.o., Podgorica

Ostale informacije

Rukovodstvo je odgovorno za ostale informacije. Ostale informacije obuhvataju Izvještaj menadžmenta (koji ne uključuje finansijske iskaze i Izvještaj revizora o njima) za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2022. Naše mišljenje o finansijskim iskazima se ne odnosi na ostale informacije i ne izražavamo bilo koji oblik zaključka kojim se pruža uvjeravanje o njima.

U vezi sa našom revizijom finansijskih iskaza, naša odgovornost je da pročitamo ostale informacije i pritom razmotrimo da li postoji materijalno značajna nedoslednost između njih i finansijskih iskaza ili naših saznanja stičenih tokom revizije, ili na drugi način, predstavljaju materijalno pogrešna iskazivanja.

U vezi sa Izvještajem menadžmenta, sproveli smo postupke u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Ti postupci uključuju provjeru da li je Izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa važećim odredbama Zakona o računovodstvu.

Samo na osnovu rada koji smo obavili tokom revizije finansijskih iskaza, po našem mišljenju:

- informacije objelodanjene u Izvještaju menadžmenta za 2022. godinu, su po svim materijalno značajnim aspektima, uskladene sa finansijskim iskazima Društva za 2022. godinu;
- Izvještaj menadžmenta za 2022. godinu je sastavljen u skladu sa odredbama Zakona o računovodstvu; i

Pored toga, ako na osnovu rada koji smo obavili, zaključimo da postoji materijalno značajno pogrešno iskazivanje ostalih informacija, od nas se zahteva da tu činjenicu saopštimo u izveštaju. U tom smislu, ne postoji ništa što bi trebalo da saopštimo u izveštaju.

Odgovornosti rukovodstva i lica ovlašćenih za upravljanje za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinito prikazivanje ovih finansijskih iskaza u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori, zasnovanim na Zakonu o računovodstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 145/2021), kao i za one interne kontrole za koje odredi da su potrebne za pripremu finansijskih iskaza koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške.

Pri sastavljanju finansijskih iskaza, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti Društva da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti, objelodanjujući, po potrebi, pitanja koja se odnose na nastavak poslovanja i primjenu načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako rukovodstvo namjerava da likvidira Društvo ili da obustavi poslovanje, ili nema drugu realnu mogućnost osim da to uradi.

Lica ovlašćena za upravljanje su odgovorna za nadzor nad procesom finansijskog izvještavanja Društva.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Osnivaču Crnogorski elektrodistributivni sistem d.o.o., Podgorica

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih iskaza

Naš cilj je sticanje uvjeravanja u razumnoj mjeri o tome da finansijski iskazi, uzeti u cijelini, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške, i izdavanje izvještaja revizora koji sadrži naše mišljenje. Uvjeravanje u razumnoj mjeri označava visok nivo uvjeravanja, ali ne predstavlja garanciju da će revizija sprovedena u skladu sa Međunarodnim standardima revizije uвijek otkriti materijalno značajan pogrešan iskaz ako takav iskaz postoji. Pogrešni iskazi mogu da nastanu usled kriminalne radnje ili greške i smatraju se materijalno značajnim ukoliko se može u razumnoj mjeri očekivati da će oni, pojedinačno ili zbirno, uticati na ekonomski odluke korisnika donijete na osnovu ovih finansijskih iskaza.

Kao dio revizije u skladu sa Međunarodnim standardima revizije mi primjenjujemo profesionalno prosudjivanje i zadržavamo profesionalni skepticizam tokom obavljanja revizije.

Mi takođe:

- Identifikujemo i procjenjujemo rizike od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim iskazima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške, osmišljavamo i obavljamo revizijske postupke koji su prikladni za te rizike, i pribavljamo dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza da obezbijede osnovu za mišljenje revizora. Rizik da neće biti identifikovani materijalno značajni pogrešni iskazi koji su rezultat kriminalne radnje je veći nego za pogrešne iskaze nastale usled greške, zato što kriminalna radnja može da uključi udruživanje, falsifikovanje, namjerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilaženje interne kontrole.
- Stičemo razumijevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrol Društva.
- Vršimo procjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i u kojoj mjeri su razumne računovodstvene procjene i povezana objelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.
- Donosimo zaključak o prikladnosti primjene načela stalnosti kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i da li, na osnovu prikupljenih revizijskih dokaza, postoji materijalna neizvjesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti Društva da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvjesnost, dužni smo da u našem izvještaju revizora skrenemo pažnju na odgovarajuća objelodanjivanja u finansijskim iskazima ili, ako takva objelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima pribavljenim do datuma izvještaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posledicu da imaju da Društvo prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.
- Vršimo ocjenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja finansijskih iskaza, uključujući i objelodanjivanja, kao i da li su u finansijskim iskazima prikazane osnovne poslovne promjene i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

Saopštavamo licima ovlašćenim za upravljanje, između ostalog, planirani obim i vrijeme revizije i značajne revizijske nalaze, uključujući i značajne nedostatke u internim kontrolama koje smo identificirali tokom naše revizije.

Podgorica, 13. jun 2023. godine

2.2 Bilans Stanja

CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM DOO, PODGORICA

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI (BILANS STANJA)
Na dan 31. decembra 2022. godine
U EUR

	Napomena	31.12.2022	31.12.2021
AKTIVA			
STALNA IMOVINA		341.090.707	344.626.716
Nematerijalna ulaganja	17	1.457.371	1.420.892
Nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva	18	338.776.385	342.334.499
Dugoročni fin. plasmani i dug. potraživanja	20	856.950	871.325
ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	16	250.816	208.021
OBRTNA SREDSTVA		56.919.665	69.019.629
Zalihe	21	14.204.598	10.431.717
Potraživanja	22	32.714.962	24.446.024
Kratkoročni finansijski plasmani	23	3.550.000	21.002.000
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	24	5.932.083	12.422.752
Stalna sredstva namijenjena prodaji i obust. posl.	19	518.022	717.136
AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	25	219.004	300.110
UKUPNA AKTIVA		398.480.192	414.154.476
PASIVA			
KAPITAL		311.233.905	323.015.082
Osnovni kapital	26	288.712.903	288.712.903
Poz. rev. rez. i ner. dobici po osnovu fin. sredstava i dr. kom. ostalog sveobuhvatnog rezultata		43.889.073	44.041.746
Neraspoređena dobit		(21.368.070)	107.184
Gubitak tekuće godine		(11.682.021)	(9.846.752)
DUGOROČNA REZERVISANJA I OBAVEZE		29.921.070	33.989.054
Dugoročna rezervisanja	27	5.840.129	5.979.477
Dugoročni krediti	28	18.133.327	22.083.535
Ostale dugoročne obaveze	29	5.947.613	5.926.042
ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	16	5.323.733	5.365.943
DUG. ODLOŽENI PRIHODI I PRIMLJENE DONACIJE		1.045.551	1.286.844
KRATKOROČNA REZERVISANJA I OBAVEZE		24.844.356	25.467.558
I KRATKOROČNA REZERVISANJA	34	1.220.002	1.209.239
II KRATKOROČNE OBAVEZE 130 do 137)		23.624.354	24.258.319
Obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije	28	685.933	685.933
Obaveze po osnovu kredita od kreditnih institucija	28	3.264.275	3.264.275
Primljeni avansi, depoziti i kaucije	30A	67.749	111.997
Obaveze prema dobavljačima	30B	8.984.035	10.462.701
Obaveze prema matičnom i zavisnim pravnim licima	30C	6.924.073	6.958.331
Ostale obaveze iz poslovanja	30D	67.620	33.575
Ostale kratkoročne obaveze	31	2.786.848	2.311.341
Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	32	843.820	430.166
PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	33	26.111.578	25.029.996
UKUPNA PASIVA		398.480.192	414.154.476

Napomene na stranama od 9 do 60
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

2.3 Bilans Uspjeha

CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM DOO, PODGORICA			
10			
ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU (BILANS USPJEHA)			
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2022. godine			
U EUR			
Napomena	01.01. - 31.12.2022	01.01. - 31.12.2021	
1. Prijodi od prodaje - neto prihod	6	118.350.398	102.652.109
2. Ostali prihodi iz poslovanja		2.679.740	2.782.394
a) Ostali prihodi iz redovnog poslovanja	7A	890.276	866.346
b) Ostali prihodi iz poslovanja	7B	1.578.802	1.916.048
c) Prijodi po osnovu vr. usklajivanja imovine		210.661	-
5. TROŠKOVI POSLOVANJA		(98.907.716)	(83.071.185)
Nabavna vr. prodate robe i troškovi materijala	8	(49.709.669)	(33.171.114)
Ostali troškovi poslovanja (rezervisanja i ostali poslovni rashodi)	9	(27.614.684)	(28.025.235)
Amortizacija	9	(21.583.363)	(21.874.835)
6. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi		(31.047.321)	(27.753.621)
a) Neto troškovi zarada, naknada zarada i lični rashodi	10A	(23.131.681)	(16.777.236)
b) Troškovi poreza i doprinosa (214 do 216)	10B	(7.915.639)	(10.976.386)
1/ Troškovi poreza		(1.993.654)	(2.556.864)
2/ Troškovi doprinosa za penzije		(5.256.922)	(5.167.453)
3/ Troškovi doprinosa		(665.063)	(3.252.069)
7. Rashodi po osnovu vrijednosnog usklajivanja imovine (osim finansijske)		(390.718)	(573.341)
a) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklajivanja stalne imovine (osim finansijske)		(53.382)	(427.905)
b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklajivanja obrtne imovine (osim finansijske)	11	(337.336)	(145.437)
8. Ostali rashodi iz poslovanja	12	(1.646.419)	(1.856.290)
POSLOVNI REZULTAT		(10.962.036)	(7.819.934)
10. Prijodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova (kamate, kursne razlike i efekti ugovorene zaštite)		217.376	410.827
c) Prijodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od nepovezanih pravnih lica	13A	217.376	410.827
11. Ostali prihodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite		674	659
c) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od nepovezanih pravnih lica	13B	674	659
12. Vrijednosno usklajivanje kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine		88.044	(1.341.140)
a) Prijedi po osnovu vrijednosnog usklajivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	14A	163.194	-
b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklajivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	14B	(75.150)	(1.341.140)

CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM DOO, PODGORICA

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU (BILANS USPJEHA)
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2022. godine
U EUR

13. Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite	(1.111.084)	(1.262.593)
a) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	15A	(945.951) (1.076.841)
c) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa nepovezanim licima	15B	(165.133) (185.752)
FINANSIJSKI REZULTAT		(804.990) (2.192.247)
REZULTAT IZ REDOVNOG POSLOVANJA PRIJE OPOREZIVANJA		(11.767.026) (10.012.18)
14. PORESKI RASHOD PERIODA	85.006	165.429
Tekući porez na dobit	16	-
Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda	16	85.006 165.429
15. DOBITAK ILI GUBITAK NAKON OPOREZIVANJA		(11.682.021) (9.846.752)
BRUTO REZULTAT DRUGIH STAVKI REZULTATA POVEZANIH SA KAPITALOM		(99.156) (2.532)
Promjene aktuarskih dobitaka i gubitaka po osnovu planova definisanih naknada aktuarskih dobitaka (ili gubitaka) u vezi sa definisanim planovima penzionih naknada		(99.156) (2.532)
VII. ODLOŽENI PORESKI RASHODI ILI PRIHODI PERIODA U VEZI SA DRUGIM STAVKAMA REZULTATA /POVEZANIM SA KAPITALOM/		
NETO REZULTAT DRUGIH STAVKI REZULTATA /POVEZANIH SA KAPITALOM		(99.156) (2.532)
IX. NETO SVEOBUVATNI REZULTAT		(11.781.177) (9.849.283)

Napomene na stranama od 9 do 60
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Priloženi finansijski iskazi su odobreni za izdavanje od strane Izvršnog direktora Društva na dan 31. mart 2023. godine i potpisani su u ime rukovodstva Društva od strane:

Lice odgovorno za
sastavljanje finansijskih
iskaza

Milka Jovanović

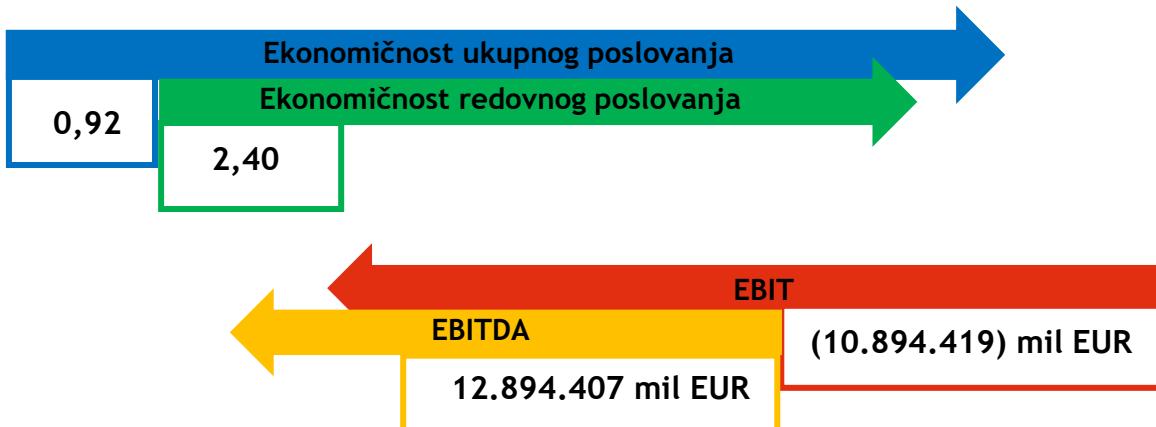
Rukovodilac Sektora
za ekonomске
poslove

Valentina Bojović

Izvršni direktor

Vladimir Čađenović

2.4 Racio Pokazatelji

Ekonomičnost

Ekonomičnost ukupnog poslovanja pokazuje da li Društvo uspješno posluje, da li su ukupni prihodi veći od ukupnih rashoda, odnosno koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda. Minimalna prihvatljiva vrijednost koeficijenta je 1, što bi značilo da prihodi odgovaraju rashodima. U slučaju CEDIS-a, koeficijent ekonomičnosti je ispod referentne vrijednosti u 2022. godini.

Primarni uzrok jeste povećanje troškova nabavke električne energije za pokrivanje gubitaka po znatno većim cijenama u 2021. i 2022. godini. Naime, osnovni i možemo reći jedini razlog pogoršanja svih finansijskih parametara je uticaj svjetske energetske krize, koja je pogodila operatore distributivnog sistema, kroz enormno visoke cijene električne energije za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu.

EBIT (Earnings before Interest and Tax) predstavlja mogućnost društva da ostvaruje prihode iz poslovnih aktivnosti u toku jedne godine. EBIT se odnosi isključivo na osnovnu djelatnost društva, koja se ponavlja i isključuje ostale, jednokratne aktivnosti.

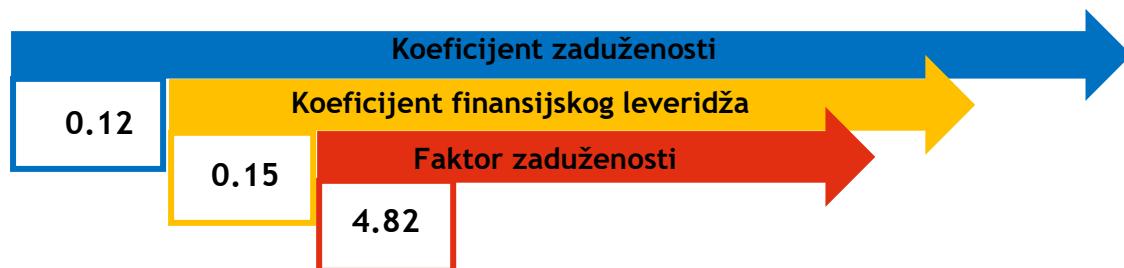
Tokom 2022. godine, vrijednost EBIT bila je negativna i iznosila EUR 10.894.419 (poslovni rezultat umanjen za neto rezultat iz ostalih aktivnosti) što je EUR 3 miliona niže u odnosu na prethodnu godinu. Ova vrijednost je najvećim dijelom uslovljena nabavkom električne energije za pokrivanje gubitaka po znatno većoj cijeni od odobrene. Naime, CEDIS je u 2022. godini nabavljao električnu energiju po cijeni od 116,22€/MWh i po ovom osnovu ostvario troškove u iznosu EUR 45.348.695, odnosno EUR 24.701.772 više od troška koji bi CEDIS imao da je električnu energiju za pokriće gubitaka nabavio po cijeni koju je utvrdila Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (REGAGEN) za 2022. godinu u iznosu 52.9141 €/MWh.

EBITDA (Earnings before Interest, Tax, Depreciation and Amortization) predstavlja rezultat društva koji isključuje troškove kamata, poreza i amortizaciju. Uvećavanjem ostvarene

dobiti troškovima kamata, porezima i amortizacijom, vidi se stvarna poslovna snaga društva, odnosno kolika je moć zarađivanja i ostvarivanja gotovine.

Finansijski rashod - rashod kamata govori da društvo trenutno ima troškove za zaduženost kod banaka. Amortizacija je trošak koji se iskazuje internim obračunom trošenja osnovnih sredstava ali po istom nema direktnog odliva gotovine. EBITDA je polazni pokazatelj prilikom izrade novčanih tokova i njihove analize i generalno se koristi za upoređivanje Društava koja posluju u istoj djelatnosti. EBITDA je u 2022. godini iznosila EUR 12.894.407 miliona što je cca EUR 3 miliona niže u odnosu na prethodnu godinu.

Zaduženost

Koeficijent zaduženosti pokazuje da li društvo može iz svoje imovine da isplati obaveze. Koeficijent bi trebalo da bude jednak ili manji od 0.5 da bi se smatrao pozitivnim parametrom. U slučaju CEDIS-a, koeficijent zaduženosti za 2022. godinu ima vrijednost 0.12, što znači da Društvo može iz svoje imovine izmiriti obaveze.

Finansijski leveridž predstavlja parametar koji pokazuje u kolikoj mjeri društvo finansira svoje finansijske obaveze iz duga, odnosno iz kapitala. Veći koeficijent znači i veći rizik za Osnivača Društva. Pokazatelj vrijednosti 0.15 za 2022. godinu ukazuje da se CEDIS većim dijelom finansira iz sopstvenih sredstava.

Faktor zaduženosti pokazuje koliko bi godina društvu trebalo da, uz postojeće uslove poslovanja i ostvarivanja dobiti, može izmirivati svoje ukupne obaveze. Referentni parametar je 5 godina. Dakle, CEDIS je sposoban da izmiri svoje ukupne obaveze u periodu do 5 godina, solventan je i nije prezadužen. Faktor zaduženosti za 2022. godinu je iznosio 4.82, što je na granici referentnog faktora 5. Ovo ukazuje da će, u postojećim uslovima, poslovanje Društva biti ugroženo.

Likvidnost

Koeficijent trenutne likvidnosti prikazuje da društvo ima dovoljno gotovine da bi izmirilo svoje kratkoročne obaveze. Minimalna prihvatljiva vrijednost ovog koeficijenta jeste 1, a CEDIS se nalazi ispod prihvatljive vrijednosti. Tekuća likvidnost CEDIS-a je u padu i društvo se nalazi ispod granice trenutne likvidnosti.

Vrijednost koeficijenta ubrzane likvidnosti je iznad 1 i ukazuje da, bez obzira što je u padu, Društvo je i dalje likvidno.

Kada je u pitanju finansijska stabilnost, a imajući u vidu da je referentna vrijednost koeficijenta finansijski stabilnog Društva manja ili jednaka od 1, možemo reći da je CEDIS na granici finansijske stabilnosti. Ovaj koeficijent u 2022. godini iznosi 1.02.

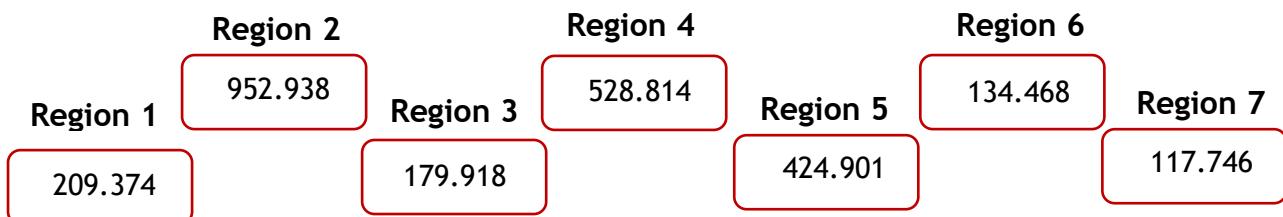
2.5 Operativni Pokazatelji

Bruto ostvarena distributivna potrošnja u 2022. godini iznosi 2.816 GWh pri čemu je neto ostvarena potrošnja od 2.481 GWh bila veća od prošlogodišnje za 39 GWh a 48 GWh veća od plana. U nastavku je dat prikaz neto potrošnje po regionima.

Neto potrošnja, shodno broju stanovnika, najveća je u regionu 2 i iznosi 952.938 mWh. Najmanja potrošnja bila je u regionima 6 i 7 u iznosima od 134.468 mWh i 117.746 mWh, respektivno.

Prikaz neto potrošnje po regionima:

- 1** Nikšić, Plužine
- 2** Podgorica, Cetinje, Tuzi, Danilovgrad
- 3** Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica, Gusinje, Petnjica
- 4** Bar, Budva, Ulcinj
- 5** Herceg Novi, Tivat, Kotor
- 6** Bijelo Polje, Kolašin, Mojkovac
- 7** Pljevlja, Žabljak, Šavnik

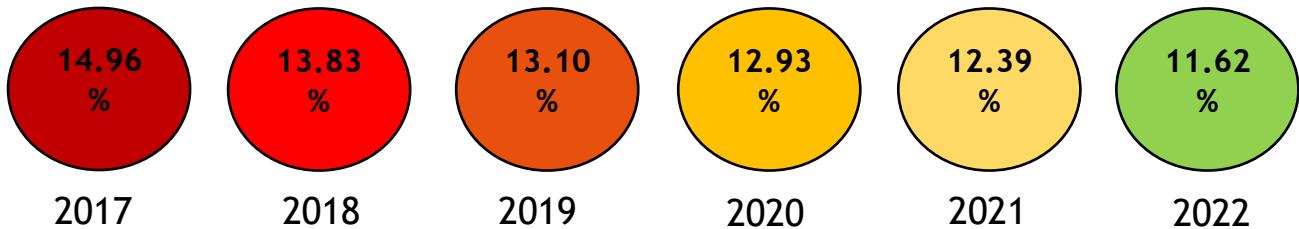
*Količine su izražene u mWh

Gubici električne energije za isti period iznosili su 335 GWh ili 11,62% bruto distributivne potrošnje. Ovaj procenat gubitaka niži je za 0,77 procenatnih poena u odnosu na 2021. godinu i najniži je godišnji nivo gubitaka izmjerен u elektrodistributivnom sistemu Crne Gore.

Efekat smanjenja gubitaka u 2022. godini u distributivnom sistemu, uticao je na veće ostvarenje prihoda iz osnovne djelatnosti u odnosu na planirane i u odnosu na prethodnu godinu. U apsolutnom iznosu, ostvareni gubici su manji za 11 GWh u odnosu na prethodnu godinu, a 7 GWh veći u odnosu na plan. Od ukupno ostvarenih gubitaka u iznosu od 335

GWh, 226 GWh čine gubici koje je utvrdila REGAGEN, dok se ostatak od 108 GWh odnosi na gubitke električne energije iznad utvrđenog nivoa.

Procentualni prikaz gubitaka (kao razlike između preuzete i predate električne energije) na mreži po godinama:

POTROŠAČI

Broj potrošača tj. obračunskih mjernih mjesta na dan izvještavanja iznosi je 425.816 **od čega je 7.955 brojila zajedničke potrošnje.**

Procenat očitanosti u decembru mjesecu 2022. godine iznosi je 94 % dok je prosječna očitanost na nivou godine iznosila 94.62%. Obračunata je 221 neovlašćena potrošnja uzrokovana manipulacijama na brojilima u iznosu od EUR 491.579. Neovlašćena potrošnja kod samovoljno priključenih potrošača obračunata je u iznosu od EUR 1.312.798. Započet je i projekat proširenja treće faze AMM-a gdje je snimljeno 17.421 mjerno mjesto pri čemu se vrijednost radova odnosi na 53,29% od ukupnog planiranog iznosa projekta.

PRISTUP MREŽI

Sektor za pristup mreži je u 2022. sklopio 7.665 ugovora o priključenju korisnika na distributivni sistem sa novim legalnim potrošačima, 3.655 ugovora sa novim nelegalnim potrošačima, dok je po osnovu zahtjeva funkcionalne cjeline (FC) Snabddijevanje sklopljen 15.531 ugovor o priključenju postojećih potrošača a vezanih za promjenu imena i aktivaciju neaktivnih potrošača.

Sektor za pristup mreži - Služba za obnovljive izvore energije, je u 2022. godini priključila 246 solarnih elektrana, po principu razmjene, sa ukupnom instaliranim snagom od 2.219,71 kW.

PRAVNI POSLOVI

U Sektoru za pravne poslove, između ostalog, obavljaju se i poslovi na utuženju i zastupanju u parničnim, izvršnim, krivičnim i prekršajnim predmetima i ukupan broj aktivnih predmeta na dan 31.12.2022.godine po svim navedenim osnovima iznosi 3.949 predmeta. Najveći dio predmeta, tačnije njih 2.663 odnosi se na izvršne postupke.

U korist CEDIS-a riješeno je 113 parničnih sporova iznosa cca EUR 500 hiljada dok je broj okončanih sporova na štetu CEDIS-a 196 ukupnog iznosa od cca EUR 500 hiljada.

KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

3. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

IZJAVA O KORPORATIVNOM UPRAVLJANJU

Pravila korporativnog upravljanja u kompaniji zasnivaju se na relevantnim odredbama Zakona o privrednim društvima i Statuta kompanije i drugih internih procedura kojih se kompanija u potpunosti pridržava.

Upravljanje i nadzor nad organizacijom, poslovanjem i kontrolom kompanije sprovodi se putem Skupštine Društva, Odbora direktora, Revizorskog odbora, Izvršnog direktora, Sekretara kompanije, Tima za internu reviziju i eksterne revizije.

3.1 Skupština Društva

Skupština Društva je najviši organ korporativnog upravljanja Društvom koji donosi, mijenja i dopunjava Statut, bira i razrješava članove Odbora direktora, imenuje nezavisnog revizora, donosi odluke o raspolaganju imovinom Društva (kupovina, prodaja, zakup, zamjena, sticanje ili na drugi način raspolaganja) čija je vrijednost veća od 10% osnovnog kapitala Društva (imovina velike vrijednosti), odobrava zaključenje ugovora u vezi sa kupovinom imovine od Osnivača u svim slučajevima kada isplata prevazilazi jednu desetinu (1/10) osnovnog kapitala Društva utvrđenog Statutom, donosi investicione odluke vrijednosti preko jedne desetine (1/10) osnovnog kapitala Društva, usvaja godišnje finansijske izvještaje, izvještaj revizora i godišnji izvještaj o poslovanju, odlučuje o politici naknada i o naknadama članova Odbora direktora, odlučuje o raspodjeli dobiti, odlučuje o povećanju i smanjenju kapitala i drugim pitanjima u skladu sa Zakonom i Statutom.

Uloga, odgovornosti, učešće, redovni ili vanredni kvorum učesnika, predsjedavanje, dnevni red i način rada Skupštine Društva opisani su Statutom i Poslovnikom o radu Skupštine Društva, tj. Odbora direktora Osnivača. Skupštinu Društva predstavlja Odbor Direktora Elektoprivrede Crne Gore AD Nikšić, kao 100%-og vlasnika Crnogorskog Elektrodistributivnog Sistema d.o.o.

3.2 Odbor direktora

Odbor direktora je kolektivni organ upravljanja i nadzora nad tekućim radom i poslovanjem Društva. Odbor direktora sprovodi odluke Skupštine Društva, utvrđuje razvojnu politiku i strategiju kompanije, prati i kontroliše upravljanje kompanijom, obezbjeđuje sistem interne kontrole, određuje organizaciju kompanije, donosi odluke o investicijama u skladu sa Statutom Društva, usvaja godišnje planove poslovanja i druge poslove u skladu sa Zakonom, Statutom i opštim aktima Društva.

Odbor direktora se sastoji od pet (5) članova koje bira Skupština Društva i njime rukovodi Predsjednik Odbora direktora. Mandat članova Odbora direktora ističe na prvoj redovnoj godišnjoj sjednici Skupštine Društva, pri čemu broj mandata nije ograničen.

Predsjedavajući Odbora direktora ovlašćen je da: saziva i predsjedava sjednicama Odbora direktora, zadužen je za sprovođenje odluka Odbora direktora, obavlja poslove pripreme programa i razvojne strategije kompanije, koordinira i sprovodi poslovnu saradnju sa domaćim i stranim partnerima i međunarodnim organizacijama i druge poslove u skladu sa Zakonom, Statutom i opštima aktima Društva.

Uloga, odgovornosti, predsjedavanje, dnevni red i način rada Odbora direktora opisani su Statutom i Poslovnikom o radu Odbora direktora.

Odbor Direktora CEDIS-a čine:

1. Rajko Radošević - Predsjednik
2. Jelena Bošnjak - Član
3. Ilija Miljanić - Član
4. Miloš Krivokapić - Član
5. Emir Sijarić - Član

3.3 Revizorski odbor

Odbor direktora Društva imenuje Revizorski odbor.

Cilj Revizorskog odbora je da podrži Odbor direktora u ispunjavanju svojih odgovornosti koje se odnose na finansijsko izvještavanje, sisteme interne kontrole, proces revizije i usklađenost sa zakonskom regulativom i kodeksom ponašanja. Revizorski odbor prati sledeće postupke u kompaniji: efikasnost upravljanja rizicima, efikasnost sistema internih kontrola, korporativno finansijsko izvještavanje, aktivnosti interne i nezavisne eksterne revizije.

Revizorski odbor se sastoji od tri (3) člana i ima sekretara koji obavlja stručno - administrativne poslove za potrebe ovog organa. Predsjednika, članove Revizorskog odbora i sekretara imenuje Odbor direktora Društva, na period od jedne (1) godine.

Sastav Revizorskog odbora Društva na 31.12. 2022. godine bio je:

- Nina Blečić, predsjednik
- Maja Šofranac, član
- Marina Vukčević, član

Sekretar Revizorskog odbora je Jovana Baranin.

3.3 Interna revizija

Internu reviziju vrši Tim za internu reviziju kroz radna mjesta čiji je djelokrug rada utvrđen Zakonom. Zadatak Tima za internu reviziju je da obezbijedi, putem periodičnih procjena, da su identifikacione procedure i upravljanje rizicima koje sprovodi menadžment, adekvatnog karaktera, da sistem interne kontrole djeluje efikasno i da su informacije koje se prenose Izvršnom direktoru u odnosu na sistem interne kontrole pouzdane i odgovarajućeg kvaliteta.

Tim za Internu reviziju prati implementaciju preporuka koje je sačinila u postupku interne revizije. Ukoliko postoje, povezani zaključci se periodično saopštavaju izvršnom direktoru, Revizorskom odboru i Odboru direktora.

3.3 Izvršni direktor

VLADIMIR ČAĐENOVIĆ

Rođen je 1984. godine u Podgorici, gdje je završio osnovnu školu i Gimnaziju. Na Pravnom fakultetu UCG diplomirao je 2008. godine. Radni angažman započeo je 01. oktobra 2008. godine na Pravnom fakultetu UCG, gdje je do juna 2010. godine bio na poziciji šefa Odsjeka za studentska pitanja na odjeljenju Pravnog fakulteta u Budvi. Zatim prelazi na Institut za strane jezike Univerziteta Crne Gore na mjesto šefa Studentske službe Instituta. Od 8. jula 2011. do 4. maja 2016. godine bio je sekretar Instituta za strane jezike, a poslednjih gotovo pet godina je advokat. Govori ruski, a služi se engleskim jezikom. Oženjen je i otac jednog djeteta.

3.5 Menadžment

BORIS OSTOJIĆ
Direkcija za ICT i razvoj,
investicije i pristup mreži

VLADIMIR IVANOVIĆ
Operativna Direkcija

ALEKSANDAR PEROVIĆ
Sektor za odnose sa regulatorom
državnim institucijama i
korisnicima distributivnog
sistema

DUŠAN BORIČIĆ
Sektor za unapređenje
poslovanja i inovativne
tehnologije

VALENTINA BOJOVIĆ
Sektor za ekonomске poslove

MILUTIN KUSOVAC
Sektor za komercijalne
poslove

JELENA MARTINOVIĆ
Sektor za pravne poslove

BILJANA MEDOJEVIĆ
Sektor za ljudske resurse, opšte
poslove i korporativne
komunikacije

DUŠAN BJELICA
Sektor za sistem zaštite

LJUDSKI RESURSI

4. LJUDSKI RESURSI

4.9 % povećanje
broja zaposlenih u odnosu
na 31.12.2021.

78 novih zaposlenih u
odnosu na 31.12.2021.

13.7 % ukupnog
broja zaposlenih čine lica
mlađa od 30 godina.

27% ukupnog broja
zaposlenih imaju VII stepen
stručne spreme.

27 pripravnika Vladinog programa
stručnog osposobljavanja je odradilo u
Cedis-u pripravnički staž tokom 2021.

16.1 % ukupnog
broja zaposlenih čine žene.

Ukupan broj zaposlenih u Društvu na dan 31. decembar 2022. godine je 1643. Društvo koristi usluge agencije za ustupanje zaposlenih, te je po ovom osnovu zaposleno 269 lica.

Do povećanja broja zaposlenih došlo je zbog zahtjeva procesa rada i poslovne odluke da je realizaciju već započetih investicionih projekata i počinjanje novih, najbolje završiti odnosno započeti sa svojom radnom snagom koja će biti pod kontrolom i nadzorom, sa pravom na donošenje korektivnih mjera u odnosu na zaposlene i njihov rad od strane nadležnih u Društvu. Sveobuhvatnim sagledavanjem ranijeg načina rada, troškova, poštovanja rokova i kvaliteta izvedenih radova, donijeta je poslovna odluka da se usluge i radovi koji su povjeravani trećim licima u što većoj mjeri organizuju sa sopstvenim kapacitetima, a za koje potrebe je i započeto periodično upošljavanje u najvećoj mjeri stručnog kadra za realizaciju projekata.

Povećan broj zaposlenih je u organizacionim jedinicama koje se isključivo bave osnovnom djelatnošću (održavanje elektroenergetskih objekata, održavanja objekata Društva, investicioni poslovi nadzora, projektovanja, poslovima mjerjenja i upravljanja distributivnom mrežom).

STRUKTURA ZAPOSLENIH PREMA TIPU UGOVORA

Na grafiku je prikazana struktura zaposlenih prema tipu ugovora koji su zaključili direktno ili indirektno (agencija, pripravnici) sa Društвom. Kao što se može vidjeti, najveći broj zaposlenih je sa ugovorom na neodređeno vrijeme na 31.12.2022. godine.

KVALIFIKACIONA STRUKTURA ZAPOSLENIH

Većina zaposlenih u CEDIS-u ima srednju stručnu spremu, a znatan je i broj onih sa visokim obrazovanjem, kao što se može vidjeti na prikazu iznad, koji prikazuje kvalifikacije ukupnog broja zaposlenih, uključujući zaposlene preko agencije tokom 2022.

PROFESIONALNI RAZVOJ ZAPOSLENIH

CEDIS je u 2022. godini nastavio sa kontinuiranim usavršavanjem, obrazovanjem i stručnim usavršavanjem zaposlenih u svim segmentima poslovanja. Jedan dio obuka se organizovao putem online modela.

Pored navedenih obuka, seminara i kurseva obezbiđeno je učešće zaposlenih na kongresima i savjetovanjima.

OBUCE

Tokom 2022. godine nastavljene je organizovanje obuka u Službi za unaprjeđenje specijalističkih kompetencija čiji je osnovni cilj osposobljavanje novozaposlenih u Operativnoj direkciji za samostalno obavljanje radnih zadataka. Obuka se organizuje za zaposlene koji obavljaju poslove tehničkih procesa. Ukupan broj zaposlenih koji je u 2022. godini prošao obuku je 65.

Kako je u septembru 2022. godine usvojena nova verzija Plana integriteta, započeo je proces obuka kako bi se zaposleni upoznali sa ovim opštim aktom Društva. Tako je prva obuka na temu Plana integriteta organizovana u decembru 2022. godine u Tivtu i pohađao je ukupno **21** zaposleni.

RAZVOJ ORGANIZACIJE

Društvo je radilo na razvoju organizacije i regulisanju procesa, pa je u 2022. godini donijeto ukupno **39** internih akata. Od navedenog broja, **16** internih akata su usvojeni kao novi akti kojima su uređeni do tada neregulisani procesi, dok je kod preostalih **23** riječ o izmjenama, usklađivanjima, ažuriranjima i slično.

Među novodonijetim aktima veći broj uređuje pitanja iz oblasti djelatnosti Sektora za ICT i razvoj:

- Procedura upravljanja firewall uređajima,
- Procedura za korisnike IT resursa,
- Procedura o podnošenju zahtjeva za izmjenu postojećih aplikativnih rješenja,
- Procedura sigurnosti spoljne komunikacije,

- Procedura brisanja podataka sa elektronskih medijuma i njihovo uništavanje i dr.

Novi interni akti su i oni u vlasništvu Sektora za pravne poslove:

- Procedura o načinu rada i funkcionisanju Sektora za pravne poslove - Službe za pravnu praksu
- Procedura za sprovođenje postupka po zahtjevima za naknadu štete uzrokovane greškama u distribuciji električne energije koje nijesu pokrivenе Ugovorom o osiguranju.

Tu su novi interni akti i iz oblasti sistema zaštite:

- Uputstvo za izdavanje, primopredaju i skladištenje ličnih zaštitnih sredstava i
- Instrukcija o upravljanju otpadnim tonerima.

Pored navedenih potrebno je pomenuti i:

- Proceduru održavanja, adaptacije, rekonstrukcije poslovnih i elektroenergetskih objekata i izgradnje poslovnih objekata,
- Uputstvo o načinu regulisanja statusa pravnih i fizičkih lica koji su svoje objekte samovoljno priključili na distributivni sistem električne energije,
- Proceduru o korišćenju servisa fiksne telefonije i dodatnih telekomunikacionih servisa,
- Proceduru o procesu iznajmljivanja ADSS optičkih vlakana telekomunikacionim operatorima

Vršene su izmjene postojećih verzija internih akata kako bi se isti uskladili sa primjenom u praksi, relevantnim zakonskim propisima i sl. S tim u vezi potrebno je pomenuti:

- Zaključenje Aneksa II Kolektivnog ugovora;
- Ažuriranje dokumenata koji uređuju poslove interne revizije;
- Izmjene Pravilnika o rješavanju stambenih potreba zaposlenih;
- Izmjene Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta;
- Godišnje ažuriranje Vodiča za pristup informacijama;
- Donošenje nove verzije Plana integriteta;
- Potpisivanje Statuta Društva.

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

5. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

U skladu sa zakonskim propisima, u CEDIS-u se u oblasti životne sredine obavljaju sledeće aktivnosti:

UPRAVLJANJE OTPADOM

Kao izvorni proizvođač otpada, CEDIS sa istim postupa u skladu sa Planom upravljanja otpadom, donijetim od strane Društva, za period 2020 - 2023 godine, a na koji je saglasnost dala Agencija za zaštitu prirode i životne sredine. Tokom 2022. godine, CEDIS je ovlašćenim pravnim licima predao ukupno 109.43t opasnog otpada kao i 284.35t neopasnog otpada.

Za potrebe privremenog odlaganja opasnog otpada, Društvo je zakupilo skladišni prostor u Budvi.

U cilju okončanja Inventara PCB opreme i otpada, za uzorkovanje i analizu izolacionog ulja iz transformatora u sistemu 35/x kV, CEDIS je krajem 2022. godine zaključio ugovor sa akreditovanom laboratorijom za ovu vrstu ispitivanja, nakon čije realizacije će donijeti odluku o upravljanju PCB opremom i otpadom, ukoliko ista bude identifikovana.

Društvo je, za potrebe Agencije za zaštitu prirode i životne sredine kao i organa lokalne uprave i Zavoda za statistiku, izradilo godišnji izvještaj o otpadu.

ZRAČENJE

U skladu sa Zakonom o zaštiti od nejonizujućih zračenja („Sl. list CG“br. 35/13) i Pravilnikom o vrstama zatečenih značajnih izvora nejonizujućih zračenja za koje se izrađuje studija ("Službeni list Crne Gore", br. 42/15), Društvo je prepoznato kao vlasnik zatečenih izvora nejonizujućeg zračenja.

Zakonom je definisana obaveza izrade Studije korišćenja izvora nejonizujućeg zračenja, čiji je nosilac aktivnosti na izradi Agencija, za koju još uvijek nije raspisan Javni poziv, a vlasnici izvora nejonizujućeg zračenja su u obavezi da finansiraju izradu Studije. Do izrade Studije CEDIS vrši mjerena nejonizujućeg zračenja samo po nalogu Ekološkog inspektora, a tokom 2022. godine izdat je jedan nalog za mjerjenje zračenja u blizini zatečenog izvora zračenja TS 10/0,4 kV Crvena stijena 2 u Podgorici i jedan nalog za mjerjenje zračenja kod zatečenog izvora zračenja dalekovod 10 kV u Danilovgradu.

Sva mjerena nejonizujućeg zračenja izvršena u okolini CEDIS-ovih objekata u toku 2022. godine su u granicama referentnih vrijednosti.

ZAŠTITA NA RADU

Stanje zaštite i zdravlja na radu za 2022. godinu, predstavljeno je kroz podatke o realizaciji zakonskih obaveza i aktivnosti, shodno poslovnoj politici da se sistem zaštite i zdravlja na radu stalno unapređuje, kako bi se obezbijedila zaštita zdravlja i postigla maksimalna bezbjednost zaposlenih.

Implementacijom Sistema menadžmenta zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu zaposlenih doprinosi se eliminaciji ili smanjenju broja povreda na radu, pravovremenom uočavanju i otklanjanju potencijalnih opasnosti i štetnosti, sa krajnjim ciljem da se poveća produktivnost i zadovoljstvo zaposlenih i smanje sveukupni troškovi poslovanja.

U skladu sa obavezama koje proističu iz Zakona o zaštiti i zdravlju na radu, zahtjevima sistema menadžmenta za bezbjednošću i zdravljem na radu i rješenjem Ministarstva ekonomskog razvoja, broj: 106-134/21-4694/3 od 13.12.2021. godine, CEDIS je ovlašćen da može obavljati stručne poslove zaštite i zdravlja na radu iz člana 40 i 43 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu:

- Ispitivanje uslova radne sredine (buka, osvijetljenost i mikroklima);
- Izradu akta o procjeni rizika, sa predlogom mjera za njihovo otklanjanje;
- Periodične preglede i ispitivanja sredstava za rad, električnih i drugih instalacija i sredstava i opreme lične zaštite na radu;
- Reviziju (ocjenu) tehničke dokumentacije sa aspekta primjenjenosti mjera zaštite, tehničkih propisa i standarda, radi utvrđivanja obezbijeđenosti zaštite zaposlenih u objektima za koje je urađena tehnička dokumentacija, za procese rada koji će se obavljati u njima;
- Osposobljavanje i provjeru osposobljenosti za bezbjedan rad zaposlenih;
- I ostale poslove iz člana 40 Zakona o zaštiti i zdravlja na radu.

Shodno rokovima o periodičnim pregledima sredstava lične zaštite na radu kako bi se obezbijedilo korišćenje ispravnih sredstava vršena je zamjena / dopuna / povlačenje sredstava. Osposobljavanje zaposlenih za bezbjedan rad vrši se po novom Programu osposobljavanja zaposlenih za bezbjedan rad br.10-10-34959 od 02.11.2021.godine i utvrđivanje i kontrolisanje zdravstvenih stanja zaposlenih, rada, odnosno sa povećanim rizikom.

DRUŠTVENA ODGOVORNOST

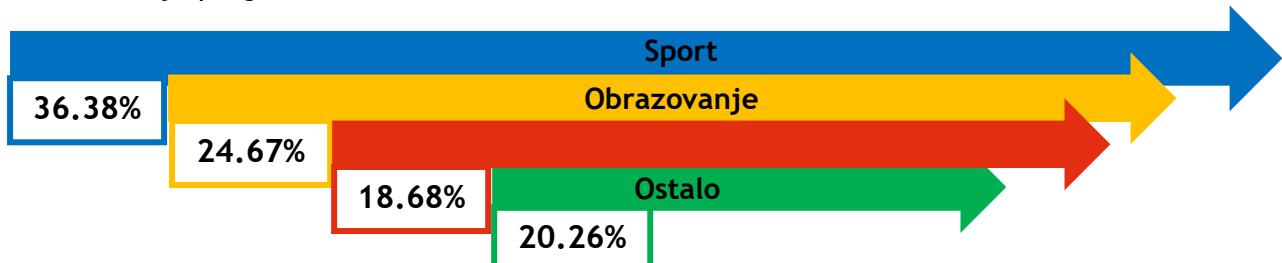

6. DRUŠTVENA ODGOVORNOST

CEDIS je u prethodnoj godini nastavio da njeguje društveno odgovorno poslovanje, kao jedan od najvažnijih segmenata naše poslovne filozofije. Kao potvrda činjenici da iz godine u godinu jačamo kao jedan od najznačajnijih privrednih subjekata u državi, koji vodi računa o zajednici, realizovane su aktivnosti iz oblasti: obrazovanja, zdravstva, kulture, nauke, sporta, socijalne i dječje zaštite i zaštite životne sredine (preko 100 projekata), koje su podržane sa EUR 207.000.

Društvo je dobitnik nagrade za društveno odgovorno poslovanje koju dodjeljuje Unija poslodavaca, što nas dodatno motiviše da i u tekućoj godini nastavimo sa dobrom tradicijom ulaganja u zajednicu i stvaramo dugoročnu strategiju društveno odgovornog poslovanja, koja će imati pozitivan uticaj na cijelokupno okruženje u kome djelujemo.

U nastavku je pregled strukture uloženih sredstava u navedene aktivnosti:

SPORT

Cijeneći značaj kolektivnog i individualnog sporta, kao i postignute rezultate na takmičenjima, u 2022. godini, CEDIS je podržao pojedince, sportske klubove, saveze, događaje vezane za sport i sportske manifestacije kroz 34 projekata, čija je vrijednost iznosila EUR 75.200.

CEDIS je, između ostalog, za sponzorstvo Vaterpolo savezu izdvojio EUR 15.000, Šahovskom savezu EUR 4.900, KK "Budućnost" EUR 4.500.

OBRAZOVANJE

Obrazovanju, kao oblasti koja ima značajan uticaj na razvoj društva, CEDIS poklanja posebnu pažnju. Tokom 2022. godine, ovu oblast podržali smo sa 15 projekata vrijednih EUR 51.000. Među navedenim projektima, uspješno je, po četvrti put, organizovano takmičenje iz oblasti elektrotehnike „Energija u žici“ u saradnji sa NVO „Udruženje nastavnika elektrotehnike“ i uz podršku Centra za stručno obrazovanje Crne Gore. Navedeno takmičenje je od 2022. godine uvršteno u zvanična državna takmičenja, što govori o kvalitetnom radu i dobro osmišljenim idejama nastalim unutar naše kompanije.

Takođe, po treći put, realizovan je projekat „Energija podvučeno zelenom“ na inicijativu CEDIS-a, a u saradnji sa Zavodom za školstvo Crne Gore, čiji je cilj edukacija najmlađih o očuvanju životne sredine.

ZDRAVSTVO

Kao nastavak uspješne saradnje sa najvećom zdravstvenom ustanovom u Crnoj Gori, a na osnovu Ugovora o saradnji, potpisanim 2019. godine, CEDIS je donirao 25.000 EUR Kliničkom centru Crne Gore. Dodatna sredstva uplaćena su Klinici za očne bolesti, Klinici za ginekologiju i akušerstvo, Klinici za maksilofacijalnu hirurgiju i Domu zdravlja Podgorica. Ukupna podrška oblasti zdravstva za 2022. godinu iznosila je EUR 38.600 .

Zaposleni u našoj kompaniji tradicionalno nastavljuju sa darivanjem krvi, pa je CEDIS-ov Klub dobrovoljnih davalaca tokom 2022. godine organizovao niz akcija širom Crne Gore.

OSTALO

U skladu sa Pravilnikom za dodjelu sponzorstava, donacija, pomoći i stipendija - za pomoći se opredjeljuju sredstva u iznosu od 2,5 % od predviđenog Budžeta. U 2022. godini, 23 osobe su doabile pomoći u cilju liječenja, školovanja ili zbog lošeg materijalnog stanja. Iznos sredstava utrošen za ove svrhe bio je EUR 5.500.

Društvo je podržalo projekte iz socijalne i dječije zaštite u 2022. godini, donirajući ukupno EUR 2.900 i to za: JU Dom starih "Podgorica", Prvo udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju - Podgorica i Udruženje Roditelji-podijelimo jer zajedno možemo više.

U cilju podrške kulturnoj djelatnosti, podržano je osam aktivnosti sa EUR 5.400.

INVESTICIJE

6. INVESTICIJE

Jedan od strateških ciljeva Društva jeste dovođenje nivoa distributivnih gubitaka na nivo utvrđen od strane REGAGEN-a. Ovi ciljevi se ostvaruju kroz projekte rekonstrukcije, izgradnje i revitalizacije elektrodistributivne mreže kao i kroz završnu implementaciju AMM projekta, kojom će brojilima na daljinsko očitavanje biti pokriveno preko 85% distributivnih potrošača.

U nastavku je dat pregled realizovanih investicionih projekata i njihovo poređenje sa prethodnom godinom:

	2022A	2021A	Delta
Primarna mreža	2.205.049,44	3.356.900,83	-1.152
Sekundarna mreža	3.683.993,24	2.413.484,97	1.271
Revitalizacija	4.749.098,74	9.769.416,30	-5.020
AMM	2.168.760,44	927.592,70	1.241
Otkup infrastrukture	1.551.682,80	289.190,22	1.262
Priključci	2.082.891,13	1.286.843,59	0,796
Optička mreža	140.301,76	-	0.140
Ostala ulaganja	1.956.843,19	1.373.594,63	0,583
Ukupno	18.538.620,74	19.417.023,24	-0,878

PROJEKTI

Tokom 2022. godine CEDIS je nastavio aktivnosti na već ranije započetim projektima (njih 227), a započeto je ili je u pripremi 326 novih projekata. Ukupna ulaganja tokom 2022. godine iznose EUR 18.5 miliona i ona su za cca EUR 900 hiljada manja u odnosu na 2021. godinu.

Od ukupnih ulaganja, u primarnu distributivnu mrežu (26 projekata) u 2022. godini je uloženo EUR 2.2 miliona, od čega je najveći iznos sredstava realizovan kroz projekte: Rekonstrukcija 10kV Postrojenja u TS 35/10 kV "Centar" - EUR 0.5 milion i Izgradnja TS 35/10kV "Velje Brdo" - EUR 0.2 miliona.

Najvažniji projekti u primarnoj mreži koji su završeni tokom 2022. godine su:

- 1) Izgradnja TS 35/10kV "Velje Brdo" (75% radova realizovano tokom 2021. godine, a preostali radovi okončani 2022.)
- 2) 10 kV postrojenje u TS 35/10kV "Centar" (50% radova realizovano tokom 2021. godine, a ostatak tokom 2022.)
- 3) Nabavka dva transformatora 8MVA u TS 35/10kV "Igalo"
- 4) Nabavka transformatora 8MVA u TS 35/10kV "Novi Obod"
- 5) Nabavka transformatora 8MVA u TS 35/10kV "Velika Plaža 2"
- 6) Nabavka transformatora 8MVA u TS 35/10kV "Dobrota"

- 7) Nabavka i zamjena havarisanih dijelova postrojenja 35 kV tipa GHA SCHNEIDER ELECTRICS u TS 35/10kV "Danilovgrad", ispitivanje, dovođenje postrojenja u ispravno stanje i puštanje u pogon
- 8) Nabavka i zamjena djelova postrojenja tipa NXPlus DBB u TS 35/10kV "Gornja Zeta", ispitivanje, dovođenje postrojenja u ispravno stanje i puštanje u pogon
- 9) Nabavka i montaža postrojenja NXPlus SBB (6 čelija) sa relejima 7SJ82 u TS 35/10kV "Gorica A", ispitivanje i puštanje u pogon

Tokom 2022. godine su započete ili nastavljene aktivnosti na investicionim projektima čija će se realizacija nastaviti tokom 2023.godine. To su sledeći projekti:

- 1) Izgradnja 35/10kV "Duklo" (2x8MVA)
- 2) Rekonstrukcija DV 35kV Ribarevine - Šćepanica
- 3) Rekonstrukcija DV 35kV Vrelo - Čokrlje
- 4) Rekonstrukcija DV 35kV Medanovići - Vrelo
- 5) Rekonstrukcija DV 35kV Šumani - Kosanica
- 6) Rekonstrukcija DV 35kV Guke - Mataruge
- 7) Rekonstrukcija DV 35 kV Buljarica - Virpazar - Podgor, dionica T spoj - Podgor
- 8) Izgradnja TS 35/10kV "Grbalj 2" sa uklapanjem u 35kV mrežu
- 9) Izgradnja TS 35/10 kV "Bigova"
- 10) Izgradnja TS 35/10kV "Tri Krsta"
- 11) Izgradnja nove TS 35/10 KV Volođa
- 12) Izgradnja KB 35 kV Tivat - Račica

U sekundarnu mrežu je (271 projekat) uloženo EUR 3.7 miliona. Od ovog iznosa, EUR 1.56 miliona je uloženo u izgradnju novih trafostanica i vodova, a ostatak u značajne aktivnosti realizovane kroz potpisane ugovore za ugradnju 93 reklozera na 25 10kV dalekovoda u 8 opština (EUR 1.8 miliona).

Kroz projekat Revitalizacije 10kV elektroenergetskih vodova, pripadajućih stubnih trafostanica 10/0,4 kV i 0,4 kV niskonaponske mreže dodatno je uloženo EUR 4.75 miliona.

Tokom 2022. godine su okončani radovi na projektu Revitalizacije koju je CEDIS realizovao angažovanjem trećih lica kroz drugu godinu Ugovora.

Sopstvenom radnom snagom u 2022.godini izvođeni su radovi na 38 dalekovoda. Potpuno je završena rekonstrukcija 11 dalekovoda i zamijenjena su 1575 dalekovodna stuba. Takođe su sopstvenom radnom snagom, po planu za 2022. godinu, izvedeni radovi na 128 stubnih trafostanica i 158 niskonaponskih mreža. Kroz revitalizaciju niskonaponske mreže u 2022. godini zamijenjeno je 2.955 stubova.

Kroz realizaciju investicionih projekata vezanih za AMM i mjerna mjesta, tokom 2022. godine ukupno je uloženo EUR 2.2 miliona.

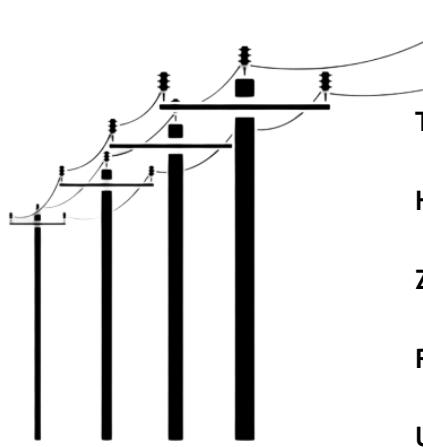
U avgustu 2022.godine počelo je izvođenje radova na izmještanju mjernih mjesta kroz AMM projekat - proširenje treće faze. U protekloj godini završeno je izmještanje 5.000 mjernih mjesta. Ukupna vrijednost ugovora za izmještanje mjernih mjesta u okviru ovog projekta iznosi EUR 3.519.562, a radovi bi trebali biti završeni u drugoj polovini 2023.godine.

Sektor za održavanje vrši adaptaciju NN mreže kroz projekat revitalizacije NN mreže, što predstavlja podršku AMM projektu. Kad je riječ o projektu Izmještanje mjernih mjesta, koji je odobren od strane REGAGEN, plan je ispunjen za 2022. godinu. U protekloj godini nabavljeno je 14.000 brojila za održavanje postojećeg sistema i za ugradnju kod novih potrošača, kao i za brojila, koja se ugrađuju "na pragu" prozumjer- elektrana (projekti Solar 3000+, Solar 5000+).

Tokom 2022. godine nastavljena je realizacija Programa otkupa elektroenergetske infrastrukture koja je u vlasništvu trećih lica. Ukupna vrijednost otkupljene elektroenergetske infrastrukture u 2022. godini iznosi EUR 1.5 miliona.

Ulaganja u održavanje elektrodistributivne infrastructure

U nastavku je dat uporedni prikaz broja ugrađenih i zamijenjenih stubova u 2022. i 2021. godini.

	2022	2021
Tekuće održavanje	209	683
Havarijsko održavanje	3.203	3.877
Zahtjevi korisnika	3.255	2.168
Revitalizacija	4.511	2.423
Ukupno	11.178	9.151

Operativna direkcija je u 2022. godini ugradila i/ili zamijenila 11.178 stubova što je najbolji rezultat u dosadašnjem poslovanju. U okviru projekta održavanja elektrodistributivne mreže, ugrađeno je i/ili zamijenjeno 6.667 stubova od čega najveći broj po osnovu zahtjeva korisnika i kroz havarijsko održavanje. Važno je napomenuti da je, kroz projekat revitalizacije, zamijenjeno i ugrađeno 4.511 stubova od čega je najveći dio zamijenjen sopstvenim resursima.

Prilikom održavanja elektroenergetske mreže, zamijenjeno je 87.112 metara samonosivog kablovskog snopa (SKS) od čega najveći dio (70.738m) kroz havarijsko održavanje.

PRIGOVORI

U periodu januar - decembar 2022. godine primljen je 3.871 prigovor preko snabdjevača, od čega je obrađeno 3.683 ili 95%. Od ukupno obrađenih zahtjeva, neosnovanih je bilo 2.232 ili 61% ukupno obrađenih prigovora kupaca. Najveći broj prigovora kupaca, preko 72%, odnosi se na kontrolu

mjernog mjesta.

U 2022. godini, CEDIS je direktno od korisnika primio 2.979 prigovora, od čega je obrađeno 2.648 ili 88,9%. Neosnovanih prigovora je bilo 923 odnosno 35% od ukupnog broja obrađenih zahtjeva. Prosječno vrijeme potrebno za obradu zahtjeva unutar sektora iznosi 15 dana dok je prosječno vrijeme potrebno za odgovor na zahtjev 22 dana.

U ovoj godini primljen je 501 prigovor od strane inspekcija, REGAGEN i državnih institucija pri čemu je obrađeno njih 489 ili 97,6% od ukupnog broja primljenih prigovora.

CILJEVI I PLANOVI

8. CILJEVI I PLANOVI

RAZVOJ MREŽE

Analiza postojećeg stanja elektroistributivnog sistema kao i procjena rizika realizacije opredijelila je prioritetne Investicione projekte u 2023. godini, kako u primarnoj tako i u sekundarnoj mreži.

Ulaganjima u kapitalne projekte u 2023.godini očekuju se sljedeći efekti:

- Povećanje kapaciteta u cilju priključenja novih potrošača;
- Dostizanje tehničkih standarda i/ili poboljšanje naponskih prilika;
- Povećanje pouzdanosti i sigurnosti napajanja potrošača;
- Smanjenje gubitaka električne energije.

Izgradnja i/ili rekonstrukcija određenog broja investicionih projekata planirana je u cilju stvaranja uslova za priključenje novih elektroenergetskih objekata. To se odnosi na uzemljenje NT 10kV u trafostanicama 35/10kV u kojima je isto neophodno sprovesti zbog ispunjavanja uslova propisanih Pravilnikom o tehničkim normativima za pogon i održavanje elektrenergetskih postrojenja i vodova.

Planom za 2023. godinu predviđeno je ulaganje na 17 projekata u primarnoj mreži, ukupne vrijednosti, odobrene od strane REGAGEN, u iznosu od EUR 3.84 miliona. Osim projekata čija je priprema i realizacija već otpočela, treba izdvojiti i sljedeće investicije za koje je početak aktivnosti planiran tokom 2023. godine:

- Rekonstrukcija 35kV i 10kV postrojenja u TS 35/10kV „Rade Končar“
- Izgradnja 35 kV kablovskog voda i optičkog kabla na dionici TS 110/35kV „Gradiošnica“ - TS 35/10kV “Tivat”
- Zamjena transformatora snage 1,6 MVA u TS 110/35/10 kV Vilusi, sa transformatorom snage 2,5 MVA
- Zamjena transformatora 4MVA transformatorom 8MVA u TS 35/10 kV „Nedakusi“
- Izgradnja nove TS 35/10kV (2x4 MVA) Kuk (Za potrebe planirane žičare Kotor - Lovčen - Cetinje)
- Izgradnja DV 35 kV od TS 35/10 kV Kuk do mjesta uklapanja u postojeći DV 35 kV Cetinje-Škaljari, u blizini Žanjevog Dola
- Rekonstrukcija DV 35 kV Cetinje - Čevo
- Rekonstrukcija DV 35 kV Čevo - Lastva Čevska
- 35kV DV R.Mušovića - Jezerine - Rekonstrukcija dalekovoda,zamjena užeta.

Očekuje se i realizacija nekoliko značajnih investicija odobrenih u ranijem periodu i to:

- Izgradnja kablovskih vodova 35 kV od TS 110/35 kV „Podi“ do TS 35/10 kV „Kumbor“ i od TS 110/35 kV „Podi“ do TS 35/10 kV „Baošići“
- Izgradnja 35 kV KB Jezerine - Lubnica
- Izgradnja kablovskog voda 35kV Breza - Rijeka Mušovića
- Izgradnja TS 35/10kV „Golubovci“

Ulaganja u sekundarnu mrežu (vodovi 10 kV, TS 10/0,4 kV, vodovi 0,4 kV) za 2023. godinu odnose se na 144 investiciona projekta, a predviđena vrijednost planiranih projekata odobrenih od strane REGAGEN iznosi 7.54 miliona EUR (ne računajući projekat Revitalizacije 10kV i 0,4kV mreže i pripadajućih STS 10/0,4kV).

Imajući u vidu činjenicu da NN mreža nije obuhvaćena detaljnom razradom planskih dokumenata, CEDIS se umjesto opredjeljenja za izgradnju novih odlučio na revitalizaciju odnosno zamjenu postojećih elemenata NN mreže odgovarajućim tipskim novim elementima.

Očekivani rezultati investiranja u revitalizaciju VN i NN mreže su dostizanje i održavanje nivoa opštih i pojedinačnih pokazatelja minimuma kvaliteta snabdijevanja električnom energijom postojećih potrošača, a takođe i stvaranje uslova za priključenje novih objekata.

Planirana revitalizacija i rekonstrukcija VN mreže na svim područjima gdje tehničke mogućnosti to dozvoljavaju obezbjeđuju brže, efikasnije i ekonomski isplativije rješenje od izgradnje novih vazdušnih 10 kV vodova skopčanih sa prepoznatim problemima nepostojanja prostorno-planske dokumentacije, nepostojanja katastarskih digitalnih podloga kao i dugotrajnim rješavanjem imovinsko-pravnih odnosa.

Za projekat Revitalizacija SN i NN mreže su, planovima investicija odobrenim od strane REGAGEN, planirana ulaganja EUR 11 miliona za 2023. godinu.

U 2023.godini, CEDIS nastavlja radove na projektu Revitalizacije osam dalekovoda sa pripadajućim STS-a :

DV 10 kV Unač iz TS 35/10 kV Unač (cca 36km)

DV 10 kV Vazdušni Tuzi iz TS 35/10 kV Tuzi (cca 44.2km)

DV 10 kV Jelenak iz TS 35/10 kV Danilovgrada (cca 28.7km)

DV 10 kV Meteh iz TS 35/10 kV Plav (cca 28.6km)

DV 10 kV Gač iz TS 35/10 kV Grad-Ulcinj (cca 27.4km)

DV 10 kV Grbalj 2 iz TS 35/10 kV Grbalj (cca 32.2km)

DV 10 kV Rovca iz TS 35/10 kV Manastir Morača (cca 37.5km)

DV 10 kV Novakovići iz TS 35/10 kV Njegovuđa (cca 28km)

Nastavkom rekonstrukcije pomenutih 8 dalekovoda u 2023. predviđena je ugradnja 2.623 stuba i montaža 15 km novog užeta. Rad na svim trafostanicama na kojima je započeta rekonstrukcija u 2022. godini se nastavlja i u 2023. Ukupno se rekonstruiše 125 trafostanica. Predviđeni troškovi za rekonstrukciju navedenih dalekovoda iznose EUR 5 miliona.

Pored navedenih osam dalekovoda kroz projekat Revitalizacije planirano je da se sopstvenim snagama ugradi dodatnih 4829 stubova 10kV i 0,4kV mreže, 227 km SKS-a u NN mrežama i 8 km dalekovodnog užeta na ostalim prepoznatim djelovima mreže. Ovim radovima je obuhvaćeno 30 dalekovoda, 126 niskonaponskih mreža i 169 stubnih trafostanica.

Tokom 2023. godine nastaviće se realizacija po zaključenim ugovorima za ugradnju reklozera. Vrijednost preostalih ugovorenih radova čija realizacija nije okončana iznosi EUR 1.8 miliona, a planirana je izrada projektnih zadataka za još 9 dalekovoda i priprema postupka javnih nabavki ukupne procijenjene vrijednosti EUR 560.000 hiljada.

AMM i mjerna mjesta čine važan dio plana prije svega zbog dokazanih pozitivnih efekata na podizanje efikasnosti eksploatacije mreže i imaju približno konstantan udio u investicionom planu tokom godina ako se posmatra apsolutni iznos. Za 2023. godinu su odobrena sredstva iz ovog osnova u iznosu od EUR 7.57 miliona.

Planirano je da se u 2023. godini nastavi s nabavkom naprednih brojila za unapređenje sistema mjerjenja za postojeće i nove potrošače odnosno da se realizuje nabavka naprednih brojila u vrijednosti od EUR 6.21 miliona.

U planovima za 2023. godinu, osim završetka AMM projekta, planirana je i modernizacija baždarske laboratorije. Ovi projekti i investicije imaju za cilj daljnje poboljšanje efikasnosti i pouzdanosti mreže, kao i unapređenje usluga za krajnje korisnike.

Implementacija SCADA Sistema je jedan od segmenata Smart Grid projekta koji je CEDIS nominovao i dobio konceptualno odobrenje za finansiranje preko EBRD. Implementacija ovog projekta predstavlja preduslov za buduću digitalizaciju CEDIS-a, rapidnu integraciju OIE i punjača za električna vozila u distributivnu mrežu, kao i značajnog povećanja kvaliteta isporuke električne energije posebno u dijelu smanjenja dužine trajanja prekida u napajanju električnom energijom.

Prva faza projekta obuhvatila bi nabavku SCADA i ADMS Sistema sa potrebnim hardverom i softverom, formiranje tehničke baze podataka i povezivanje sa ostalim sistemima CEDIS-a. U ovoj fazi je planirana integracija 39 TS x/10kV i TS x/35kV, 3 TS 10/0.4kV i reklozera na području regiona 2, 4 i 5.

Ukupno procijenjeni iznos koji je potreban za realizaciju ove Investicije iznosi EUR 9.440.909 miliona. Očekuje se da REGAGEN za 2023 i 2024 godinu odobri iznos od EUR 7.190.000 miliona što sa ranije odobrenih EUR 1.650.000 miliona čini ukupno procijenjeni iznos od strane konsultanata.

Pored navedenog, CEDIS planira da započne realizaciju projekata Pripreme postrojenja u trafostanicama za SCADA sistem, za što je u ranijem periodu od strane REGAGEN odobren iznos od EUR 661.157 hiljada.

Za ulaganja u ostala osnovna sredstva u 2023. godini odobreno je ukupno EUR 5.84 miliona.

Programom otkupa 2023-2025 predviđeno je EUR 55 miliona za otkup elektroenergetske infrastrukture, od čega se za 2023. godinu odnosi EUR 19.74 miliona, od čega najveći dio čini otkup infrastrukture potrebne za napajanje autoputa ukupne vrijednosti EUR 19 miliona. Planom je predviđeno da se polovina sredstava za otkup energetske infrastrukture isplati u 2023. godini.

Inovativne tehnologije

Nezapamćena nestabilnost na tržištu energenata dodatno je stavila u fokus efikasno korišćenje energetskih resursa i kao imperativ u finansijskom, etičkom i kulturnoškom smislu.

CEDIS, kao dio energetskog sektora je u okviru EPCG i samostalno, ulagao u energetski efikasne projekte sistema pametnog mjerjenja SMART METERS i uložio značajna sredstva.

U CEDIS-u su u toku i opsežne pripremne aktivnosti na implementaciji „pametnih mreža“ koji podrazumijeva uspostavljanje SCADA/ADMS sistema za daljinsko upravljanje u distributivnim trafostanicama na području cijele Crne Gore.

U okviru naše kompanije započete su aktivnosti na zamjeni energetski neefikasnih uređaja, takođe i postepeno inoviranje vozognog parka i nabavljanje određenog broja vozila na električni pogon. Konstantno se radi i na edukaciji zaposlenih kako bi se električna energija, kancelarijski i ostali materijal koristili na najoptimalniji način. CEDIS je prijavio 118 objekata za projekat Elektroprivrede Crne Gore „Solari 5000+“ za ugradnju solarnih panela na krovovima poslovnih objekata i trafostanica čime će potrošnja energije u tim objektima biti dodatno optimizovana.

UPRAVLJANJE RIZICIMA

9. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Poslovanje Društva je izloženo različitim finansijskim rizicima: tržišni rizik (koji obuhvata rizik kamatne stope i rizik cijena), rizik likvidnosti i rizik tokova gotovine. Društvo nije izloženo valutnom riziku. Upravljanje rizicima u Društvu usmjereno je na nastojanje da se u nepredvidivosti finansijskih tržišta potencijalni negativni uticaji na finansijsko poslovanje Društva svedu na minimum.

TRŽIŠNI RIZIK

Tržišni rizik je rizik da će vrijednost finansijskih instrumenata fluktuirati zbog promjene tržišnih cijena, kao što su rizik od promjene kamatne stope i valutni rizik, koji će uticati na rezultat Društva ili vrijednost njegovih finansijskih instrumenata.

Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku u okviru prihvatljivih granica, uz optimizaciju prinosa.

RIZIK OD PROMJENE KAMATNE STOPE

Društvo je izloženo raznim rizicima koji kroz efekte fluktuacija na tržištu kamatne stope utiču na finansijsku poziciju i tokove gotovine Društva.

Rizik promjene kamatne stope je rizik da će budući novčani tokovi finansijskih instrumenata fluktuirati zbog promjene tržišnih kamatnih stopa. Izloženost Društva riziku od promjene kamatnih stopa na tržištu odnosi se prvenstveno na kredit odobren od strane vlasnika Društva, EPCG AD, i kredit odobren od EBRD-a.

Društvo vrši analizu izloženosti riziku od promjene kamatnih stopa na dinamičkoj osnovi uzimajući u obzir alternativne izvore finansiranja i refinansiranja, prije svega za dugoročne obaveze, jer one predstavljaju najznačajniju kamatonosnu poziciju.

Na dan 31.12.2022. godine, saldo pozajmica Društva odnosi se na finansijske instrumente sa varijabilnom kamatnom stopom koja zavisi od EURIBOR-a. Obzirom da su kreditni angažmani vezani za EURIBOR, postoji kamatni rizik sa aspekta zaduzivanja kod banaka i ostalih finansijskih institucija.

Finansijski instrumenti sa fluktuirajućom kamatnom stopom čine tokove gotovine Društva podložne riziku promjene kamatnih stopa, a finansijski instrumenti sa fiksnom stopom čine tokove gotovine Društva podložne riziku promjene tržišnih kamatnih stopa.

KREDITNI RIZIK

Kreditni rizik je rizik da ugovorna strana neće ispuniti svoje obaveze u vezi sa finansijskim instrumentom, što bi dovelo do finansijskih gubitaka. Društvo je izloženo kreditnom riziku kroz aktivnosti finansiranja, uključujući gotovinu i depozit kod banaka, potraživanja i druga sredstva. Društvo posluje sa renomiranim bankama i finansijskim institucijama u Crnoj Gori.

Izloženost Društva kreditnom riziku dijelom se odnosi na gotovinu kod banaka i kratkoročne plasmane kod banaka, uvećanu za pripadajuću obračunatu kamatu. Društvo ublažava izloženost kreditnom riziku plasiranjem sredstava samo kod određenih banaka koje su ocijenjene kao prihvatljive na osnovu sprovedene analize relevantnih kriterijuma, kao što su adekvatnost kapitala, likvidnost i kreditna sposobnost.

OSTALI RIZICI

Planom integriteta CEDIS-a identifikovano je sedam rizičnih oblasti koje mogu narušiti integritet Društva.

Monitoring sprovodenja Plana integriteta CEDIS-a ima za cilj stvaranje uslova blagovremenog prepoznavanja rizika kako bi se preduzele aktivnosti na eliminaciji istih.

Struktura plana integriteta sastoji se od sljedećeg:

- Oblasti rada koje su prepoznate kao podložne riziku;
- Radna mjesta koja mogu biti podložna riziku u okviru pomenutih rizičnih oblasti;
- Definisanja vrste osnovnih rizika u odnosu na određenu oblast i radna mjesta;
- Postojeće mjere kontrole;
- Konkretizovanje preostalog rizika (rezidualnog)
- Ocjena intenziteta rezidualnog rizika,
- Predložene mjere za smanjenje ili otklanjanje rizika;
- Određivanje odgovorne osobe za praćenje sprovodenja predloženih mjeru,
- Rok za ispunjenje mjera
- Status rizika;
- Opis i ocjena realizacije mjera

Oblasti rizika su podijenjene na opšte i posebne.

U opšte oblasti spadaju:

- Rukovođenje i upravljanje
- Kadrovska politika, etično i profesionalno ponašanje zaposlenih
- Planiranje i upravljanje finansijama
- Čuvanje i bezbjednost podataka i dokumenata

U posebne oblasti spadaju:

- Odnosi sa javnošću
- Slobodan pristup informacijama
- Odnos sa korisnicima

U nastavku je dat prikaz procijenjenog rizika za identifikovane oblasti rizika:

Oblasti rizika

Procijenjeni rizik

Rukovođenje i upravljanje

Kadrovska politika, etično i profesionalno ponašanje zaposlenih

Planiranje i upravljanje finansijama

Čuvanje i bezbjednost podataka i dokumenata

Odnosi sa javnošću

Slobodan pristup informacijama Odnos sa korisnicima

Postignut je dogovor da CEDIS uvede djelotvoran program usklađenosti poslovanja sa standardima integriteta, što je podrazumijevalo vršenje procjene rizika iz oblasti integriteta i donošenje inoviranog Plana integriteta (PI). EBRD je angažovao GoodCorporation kao spoljnog konsultanta sa zadatkom da procijeni adekvatnost prve verzije Plana integriteta CEDIS-a i da preporuke za unapređenja usklađenosti poslovanja CEDIS-a sa standardima integriteta.

PREPORUKE I NJIHOVA IMPLEMENTACIJA

Planom integriteta CEDIS identifikovan je ukupno 27 rezidualnih rizika u sedam oblasti. Od ukupnog broja identifikovanih rezidualnih rizika (27) u 2022. godini, njih 7 je smanjeno, 20 je bez izmijenjenog statusa a povećanih rizika nema. Od ukupno identifikovanih rizika, sedamnaest ih ima ocjenu *rizik niskog intenziteta*, odnosno najmanju vjerovatnoću pojave korupcije ili drugih oblika narušavanja integriteta sa malom posledicom; deset rizika je ocijenjeno kao *rizik srednjeg intenziteta*, odnosno srednju vjerovatnoću pojave korupcije ili drugih oblika narušavanja integriteta sa umjerenom posledicom dok ocjenu *rizik visokog intenziteta* nije dobio nijedan rizik.

Broj mjera za smanjenje rizika je povećan za 13 u odnosu na prethodni plan i iznosi 59. Ove mjere se odnose na izradu i sprovođenje akata i informisanje u oblasti interne revizije, te podizanje nivoa informisanosti, kako menadžmenta tako i svih zaposlenih, po pitanjima rodne ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije i zlostavljanja na radu.

I pored značajnog povećanja broja mjera za smanjenje rizika, tokom 2022. godine realizovano je njih 58 ili 98%. Za određene oblasti, kontrole su rađene kvartalno, vođena je evidencija izvršenih kontrola i sačinjavani izvještaji o utvrđenom stanju i naloženim mjerama za ispravku eventualnih grešaka.

Kao što je već rečeno, od ukupnog broja identifikovanih rizika (27) u 2022. godini, njih 20 je bez izmijenjenog statusa, 7 je smanjeno a povećanih rizika nema.. Najveći broj identifikovanih rizika jeste u oblasti kadrovske politike, etičnog i profesionalnog ponašanja zaposlenih što je njih 12. U ovoj oblasti je konstatovano 9 rizika za koje u posmatranom periodu nije bilo promjena, dok su 3 rizika smanjena.

Visok procenat realizovanih mjera za smanjenje rizika od 98% i pored značajnog povećanja broja mjera, ukazuje na napredak u sprovođenju Plana integriteta CEDIS-a.

Naziv oblasti rizika	Broj rizika	Bez promjena	Smanjen rizik	Broj usvojenih mjera	Realizovano	Nerealizovano
Rukovođenje i upravljanje	4	4	0	6	0	0
Kadrovska politika, etično i profesionalno ponašanje zaposlenih	12	9	3	26	25	1
Planiranje i upravljanje finansijama	5	3	2	8	8	0
Čuvanje i bezbjednost podataka i dokumenata	1	0	1	3	3	0
Odnosi sa javnošću	1	1	0	2	2	0
Slobodan pristup informacijama	1	0	1	3	3	0
Odnos sa korisnicima	3	3	0	11	11	0
Ukupno	27	20	7	59	58 (98%)	1 (2%)

RIZIK LIKVIDNOSTI

Rizik likvidnosti je rizik da Društvo neće moći da ispunji svoje obaveze. Društvo upravlja likvidnošću na način da sve preuzete obaveze izmiri u trenutku dospijeća.

Društvo ima dovoljnu količinu visoko likvidnih sredstava, koja mu omogućava da ispunji svoje obaveze prema dobavljačima i ostale obaveze kada dospiju. Krajnja odgovornost za upravljanje rizikom likvidnosti je na rukovodstvu Društva. Društvo upravlja rizikom likvidnosti stalnom kontrolom aktuelnih i projekcija novčanih tokova. Društvo ne koristi finansijske derivate.

Projekcija ukupnih tokova gotovine vrši se na nivou Društva. Služba finansija prati kontinuirano likvidnost Društva kako bi obezbijedila dovoljno gotovine za potrebe poslovanja.

Višak gotovine iznad nivoa potrebnog za upravljanje obrtnim kapitalom polaže se kao višak gotovine na kamatonosne tekuće račune, oročene depozite, uz odabir instrumenata sa odgovarajućim rokom dospijeća.

OPERATIVNI RIZIK

Obzirom da Društvo posluje u industriji koja je regulisana od strane REGAGEN-a, a koja definiše maksimalno odobrene prihode iz regulisane djelatnosti, Društvo je izloženo operativnom riziku kroz odstupanje ključnih operativnih parametara od onih koji su korišćeni za potrebe definisanja maksimalno odobrenih prihoda.

Ključni operativni rizik Kompanije je cijena električne energije za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu.

Imajući u vidu obavezu CEDIS-a da razliku izmedju preuzete i predate električne energije nabavi na tržištu, poslovanje Društva je izloženo ogromnom riziku po ovom osnovu. Tokom 2022. godine odobrena cijena za nabavku električne energije iznosila je 52,9141 EUR/MWh dok je ugovorena cijena nabavke u istom periodu iznosila 116,22 Eur/MWh odnosno, CEDIS je za trošak nabavke električne energije u 2022. godini morao izdvojiti EUR 45.3 miliona, odnosno EUR 24 miliona više po prijavljenim voznim redovima, što je u krajnjem dovelo do negativnog rezultata poslovanja.

U skladu sa dopisom Odbora direktora EPCG broj 10-00-55502 od 29.11.2022. godine o namjerama da izvrši finansijsku konsolidaciju zavisnog privrednog društva CEDIS d.o.o., osnovna pretpostavka je da će CEDIS nabavljati električnu energiju po cijeni odobrenoj od strane REGAGEN-a, te da će EPCG putem dokapitalizacije, odnosno finansijske konsolidacije, pokriti iskazani gubitak u prethodne dvije godine, a sve u cilju prevazilaženja problema sa likvidnošću, dugoročno i sa solventnošću, prouzrokovano dejstvom globalne energetske krize i enormnim povećanjem cijena električne energije na tržištu.

Napominjemo da je Koordinaciona grupa operatora distributivnog Sistema energetske zajednice (ECDSO-E CG) kroz izrađenu analizu "Uticaj skorašnje energetske krize na rad i održivost operatora distributivnog Sistema električne energije u energetskoj zajednici", naglasila da su operatori distributivnog Sistema posebno pogodjeni pomenutom krizom. Posebnim dokumentom su navedene konkretnе preporuke regulatornim agencijama i donosiocima Odluka u državama članicama energetske zajednice, a sve u cilju da energetska kriza ne ugrozi normalno rad i održivost poslovanja operatora distributivnih Sistema.

Na osnovu navedenog se zaključuje da nije došlo do poremećaja na tržištu i da je električna energija nabavljana po cijenama koje je odredio REGAGEN, CEDIS bi poslovao pozitivno i u 2021. i u 2022. godini.